

**ZARZĄDZENIE NR 145/2025**  
**WÓJTA GMINY MIEDZIANA GÓRA**

z dnia 31 grudnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia Planu Opiekuńczo-Wychowawczo-Edukacyjnego realizowanego przez  
Samorządowy Żłobek w Kostomłotach Drugich**

Na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), art. 6 d ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 798) oraz § 7 Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2024 r. w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 1882) zarządza się, co następuje:

§ 1. Akceptuje się Plan Opiekuńczo-Wychowawczo-Edukacyjny realizowany przez Samorządowy Żłobek w Kostomłotach Drugich, który stanowi załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się dyrektorowi Samorządowego Żłobka w Kostomłotach Drugich.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

z up. Wójta Gminy

**Zastępca Wójta Piotr Buras**

## **PLAN OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZO- EDUKACYJNY SAMORZĄDOWEGO ŻŁOBKA W KOSTOMŁOTACH DRUGICH**

### **1. *Wizytówka Samorządowego Żłobka w Kostomłotach Drugich***

**Nazwa Instytucji:** Samorządowy Żłobek w Kostomłotach Drugich

a. Organ prowadzący: Gmina Miedziana Góra

#### **Lokalizacja:**

a. Adres: Kostomłoty Drugie, ul. Kielecka 9, 26-085 Miedziana Góra

b. Dostęp do środków transportu: placówka znajduje się w pobliżu przystanków komunikacji miejskiej (autobus/bus), co umożliwia łatwy i bezpieczny dojazd rodzicom i dzieciom. W bezpośrednim sąsiedztwie dostępne są również miejsca parkingowe dla rodziców przywożących dzieci samochodem.

c. Bliskość terenów zielonych: w bezpośrednim otoczeniu placówki znajdują się tereny zielone, co umożliwia regularne spacery oraz organizację zajęć na świeżym powietrzu.

#### **Struktura i zasoby:**

a. Liczba miejsc: 80

b. Grupy wiekowe: pięć grup po 16 dzieci, wiek od 20 tygodnia życia do 3 lat.

c. Dostępność specjalistycznych sal: dzieci przebywające w żłobku korzystają m.in. z basenu wewnętrznego z piłeczkami i zjeżdżalnią, specjalnej kabiny sensorycznej oraz kącików manipulacyjno-sensorycznych. Prawidłowy rozwój podopiecznych placówki wspomagają wieloaspektowe pomoce dydaktyczne takie jak: ścieżki balansu, tablice i monitory interaktywne, robot Emys, wodne stoły i labirynty, sensoryczne płytki podłogowe, piramidy dźwięków, percepcyjne kule czy żłobkowy teatrzyk z parawanem, kurtyną i kolorowymi pacynkami. Sala światła składa się z projektorów, świetlnych tarczy, kurtyn światłowodowych, podświetlanych kolumn wodnych i stołów oraz wygodnych puf i materacy, które służą do szeroko pojętej integracji sensorycznej za pomocą światła o różnym natężeniu i o różnych barwach. W zasobach żłobkowych oprócz nowocześnie wyposażonych przestrzeni znajduje się także wielofunkcyjna sala z interaktywną podłogą sensoryczną.

d. Przestrzenie zewnętrzne: 2 place zabaw, w tym 1 sensoryczny.

Placówka dysponuje ogrodzonym terenem zewnętrznym przeznaczonym do codziennego pobytu dzieci na świeżym powietrzu. Znajdują się tam 2 place zabaw z bezpieczną nawierzchnią, z atestowanymi urządzeniami dostosowanymi do wieku dzieci do lat 3, takimi jak tradycyjna piaskownica, kiwaki sprężynowe, huśtawki i karuzele, zjeżdżalnie, tablice sensoryczne, altana. W zależności od pory roku i aury na zewnątrz plac uzupełniany jest urządzeniami mobilnymi, m.in. przenośnym domkiem, tunelem-gąsienicą czy uwielbianymi przez maluszki hamakami i puzzlami z pianki. Cały teren jest monitorowany i regularnie kontrolowany pod kątem bezpieczeństwa.

#### **Kierownictwo i kontakt:**

a. Dyrektor: Jolanta Korba

Tel. do żłobka: 572 101 242

#### **Charakter i metody pracy:**

a. Metodyka: Opiekunki zatrudnione w żłobku posiadają kwalifikacje wymagane przepisami ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz tytuł Nauczyciela Montessori dla dzieci w wieku 0–3 lata, uzyskany w Polskim Instytucie Montessori. Metoda Montessori w żłobku skupia się na rozwijaniu samodzielności i niezależności dziecka, poprzez stworzenie odpowiednio dostosowanego otoczenia i materiałów edukacyjnych.

Szczególną rolę w pracy opiekunek odgrywają metody oparte na aktywności własnej dziecka, takie jak samodzielne doświadczenia, zadania do wykonania czy ćwiczenia praktyczne. W pracy stosowane są także metody percepcyjno-obszerycyjne, obejmujące obserwację, pokaz, filmy edukacyjne i prezentacje, a także metody słowne i podające, takie jak słuchanie bajek i opowiadań, rozmowy, objaśnienia czy zabawy językowe. Istotnym elementem są metody zabawowe — konstrukcyjne, manipulacyjne, ruchowe, muzyczne, sensoryczne, plastyczne, badawcze i swobodne — które wspierają wszechstronny rozwój dziecka.

W codziennych działaniach wykorzystywane są metody wspierające rozwój społeczny i ruchowy, takie jak elementy integracji sensorycznej (SI), Pedagogika Zabawy (KLANZA), Opowieść Ruchowa, oraz Bajkoterapia. W trosce o dobrostan emocjonalny dzieci stosowane są metody relaksacyjne, masażyki, ćwiczenia oddechowe i zabawy paluszkowe.

### **Bezpieczeństwo i dostosowanie do potrzeb dzieci:**

a. Dostosowanie obiektu: budynek dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, wyposażony wewnątrz w windę i podjazd na zewnątrz oraz niskoprogowe wejście, co ułatwia dostęp osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich oraz rodzicom z wózkami dziecięcymi. Dodatkowo, szerokie i przestronne ciągi komunikacyjne umożliwiają swobodne poruszanie się wewnątrz budynku, zgodnie z zaleceniami dotyczącymi projektowania bez barier. W celu zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa i komfortu dzieci, w placówce zastosowano:

- Osłony na kaloryfery,
- Ochroniacze i zabezpieczenia na meble,
- Zabezpieczenia gniazdek elektrycznych,
- Barieryki ochronne,
- Atestowane wyposażenie spełniające normy bezpieczeństwa.

b. Monitoring: budynek zabezpieczony jest przed wtargnięciem osób niepożądanych i posiada monitoring zewnętrzny. Dostęp do nagrań posiada wyłącznie dyrektor, a dane są przechowywane zgodnie z obowiązującymi przepisami o ochronie danych osobowych. Wejście do żłobka możliwe jest tylko poprzez kontakt z wideo domofonem. Wewnątrz budynku wejście na korytarzu na piętrze jest zabezpieczone kodem — osoby postronne nie mają dostępu do sal bez zgody personelu.

### **Programy edukacyjne, wychowawcze i opiekuńcze:**

a. Rodzaje aktywności: żłobek to profesjonalny, nowoczesny budynek a jego przestrzeń przystosowana jest do różnego rodzaju aktywności, takich jak zabawa, edukacja, odpoczynek i różnego rodzaju zajęcia pozwalające na jak najlepszy rozwój naszych maluszków: - plastyczne,

- sensoryczne,
- manipulacyjno- konstrukcyjne,
- ruchowe,
- muzyczne,
- kulinarne,
- rozwijające kompetencje matematyczne,
- zabawy z językiem angielskim
- inne zajęcia edukacyjne wynikające z kalendarza imprez i uroczystości w danym roku szkolnym. Dzieci uczestniczą również w zajęciach tematycznych związanych z porami roku, świętami, światem przyrody i otaczającą rzeczywistością, co wspiera ich ciekawość i chęć odkrywania świata. Organizowane są m.in. urodziny, bal karnawałowy, dzień dziecka, tematyczne warsztaty z rodzicami, mikołajki itp., a także zajęcia typu zumbini, teatralne oraz dogoterapia.

b. Dostęp do specjalistów: zapewniona jest opieka pielęgnarska, logopedyczna, pedagogiczna.

Plan OWE jest zgodny z obowiązującymi przepisami prawa, w tym ze standardami opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Placówka zapewnia rodzicom możliwość wglądu do Planu OWE oraz zapoznania się z jego

treścią. Ponadto na początku każdego roku żłobkowej opiekunki zapoznają rodziców z założeniami Planu OWE.

## **2. Cel dokumentu**

Zapewnienie dziecku wszechstronnego rozwoju fizycznego, emocjonalnego, społecznego i poznawczego poprzez realizację zaplanowanych działań opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych dostosowanych do jego potrzeb rozwojowych i możliwości.

## **3. Cele opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjne**

- Zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa, bliskości i akceptacji;
- Stworzenie optymalnych warunków pobytu dzieciom przez organizację codziennej opieki zapewniającej respektowanie praw zawartych w Konwencji o prawach dziecka i spełnianie podstawowych potrzeb życiowych – fizjologicznych, potrzeby bezpieczeństwa, potrzeby uwagi i szacunku;
- Stworzenie warunków pobytu wspierających rozwój umiejętności samoregulacji i samodzielności dzieci w zakresie samoobsługi oraz w kontaktach społecznych;
- Wspieranie rozwoju poznawczego, twórczego, umiejętności komunikacji oraz sprawności fizycznej przez stworzenie środowiska edukacyjnego umożliwiającego pełen i harmonijny rozwój.
- Wspieranie rozwoju emocjonalnego poprzez zabawę i relacje z rówieśnikami oraz opiekunami.
- Wprowadzanie dziecka w świat norm i wartości społecznych poprzez codzienne rytuały i konsekwentne działania wychowawcze.

Cele szczegółowe są realizowane w codziennej pracy instytucji i umożliwiają rozwój wiedzy, umiejętności i dyspozycji dzieci. Cele szczegółowe są dopasowane do indywidualnych możliwości dzieci w grupie:

- kształtowanie samodzielności, poczucia świadomości ciała;
- kształtowanie świadomości i umiejętności regulowania własnych potrzeb;
- rozwój sprawności fizycznej, koordynacji ruchowej, integralności sensorycznej;
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania i nazywania emocji u siebie i innych osób, samoregulacji emocjonalnej;
- kształtowanie tożsamości, poczucia odrębności, świadomości własnego „ja”, świadomości swoich potrzeb;
- kształtowanie uważności na inne dzieci i ich potrzeby;
- kształtowanie gotowości do porozumiewania się, umiejętności komunikacyjnych i językowych;
- kształtowanie gotowości do poznawania świata, ciekawości, wytrwałości;
- rozwój umiejętności utrzymywania wspólnego pola zainteresowania i uwagi;
- rozwijanie i poszerzanie wiedzy i rozumienia otaczającego świata.

## **4. Współpraca z rodzicami (opiekunami prawnymi dzieci)**

Współpraca z rodzicami opiera się na codziennym, bezpośrednim kontakcie z opiekunami, podczas którego przekazywane są informacje o funkcjonowaniu dziecka w danym dniu. Dodatkowo placówka zapewnia możliwość planowych konsultacji indywidualnych, wsparcie rodziców w okresie adaptacji dziecka, komunikację organizacyjną oraz okresowe przekazywanie informacji o rozwoju dziecka. Rodzice są zapraszani do udziału w życiu placówki, a ich opinie i potrzeby są uwzględniane w działaniach służących podnoszeniu jakości opieki.

## **5. Kwalifikacje i rozwój personelu**

Personel sprawujący opiekę nad dziećmi posiada kwalifikacje wymagane przepisami ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Kwalifikacje oraz ukończone szkolenia pracowników są dokumentowane w aktach osobowych.

Placówka planuje i realizuje szkolenia tematyczne służące podnoszeniu kompetencji opiekunów, w szczególności w zakresie rozwoju dziecka, pracy opiekuńczo-wychowawczej, bezpieczeństwa oraz komunikacji z dziećmi i rodzicami.

Jakość pracy opiekunów jest monitorowana poprzez system samooceny, obserwacje pracy oraz bieżące wsparcie merytoryczne. W razie potrzeby zapewniane są indywidualne konsultacje wspierające rozwój zawodowy personelu i doskonalenie jakości sprawowanej opieki.

## 6. *Metody pracy z dziećmi*

Rodzaje metod:

- **Zabawa kierowana i swobodna** – podstawowa forma aktywności dzieci w tym wieku.
- **Metoda naśladownictwa** – dzieci uczą się poprzez obserwację i powtarzanie.
- **Metoda aktywnego słuchania** – angażowanie dzieci w opowiadania, piosenki, rymowanki.
- **Metoda zadań stawianych dziecku** – dostosowane do wieku i możliwości dziecka.
- **Stymulacja polisensoryczna** – rozwój zmysłów poprzez dotyk, dźwięki, zapachy, ruch.

Praca z dziećmi:

- 1) Charakter relacji z dziećmi: relacje są pełne szacunku, responsywne i wzajemne, co sprzyja stwarzaniu ciepłej i domowej atmosfery. Wskazane jest, żeby dziećmi zajmowały się stałe – kluczowe osoby, co sprzyja rozwijaniu bezpiecznych relacji między opiekunem a małą grupą dzieci, które pełnią rolę łącznika między instytucją a domem. Aby rozwijać nabywanie doświadczeń przez dzieci, opiekunowie, rodzice i dzieci muszą współpracować. Ta współpraca tworzy ramy dla pogłębiania relacji, wspiera ciągłość opieki i zapewnia dzieciom stabilność;
- 2) Aktywne słuchanie i komunikacja – przejawia się poprzez komentowanie zaobserwowanych działań dziecka, wyrażanie zainteresowania działaniami dziecka;
- 3) Włączanie się do zabawy dzieci, jeśli tego potrzebują lub wyłączanie się z zabawy, jeśli obecność dorosłego nie jest niezbędna;
- 4) Dostarczanie materiałów, przedmiotów i narzędzi, które mogą rozwijać i wzbogacać aktywności i zabawy dzieci;
- 5) Pomaganie dzieciom w zrozumieniu świata – opisywanie jak działa to, co robią, jakie są obserwowane zależności, łączenie przyczyny i skutku, pokazywanie chronologii wydarzeń, przewidywanie.

## 7. *Harmonogram dnia*

Stale elementy dnia zapewniające dziecku poczucie bezpieczeństwa:

**7.00 - 8.45** Początek dnia – przyjmowanie dzieci, powitanie, zabawy indywidualne i w małych grupach - różne aktywności dzieci wg. ich potrzeb i zainteresowań

**8.45 - 9.15** czynności higieniczne i pielęgnacyjne, śniadanie

**9.15 - 10.30** spotkanie w kręgu, realizacja zadań wychowawczo - edukacyjnych (zajęcia tematyczne, sensoryczne, ruchowe)

**10.30 - 11.00** spacer/pobyt na świeżym powietrzu

**11.00 - 11.45** czynności higieniczne i pielęgnacyjne, obiad

**11.45 - 13.00** odpoczynek i wyciszenie po obiedzie, czytanie bajek, drzemka, muzykoterapia

**13.00 - 14.00** czynności higieniczne i pielęgnacyjne, podwieczorek

**14.00 - 17.00** zabawowe aktywności edukacyjne swobodne i inspirowane, oczekiwanie dzieci na rodziców i opiekunów, zakończenie dnia – pożegnanie

Zmienne elementy dnia:

- Zajęcia dodatkowe (muzyczne, rytmiczne, sensoryczne)
- Urodziny dzieci, uroczystości kalendarzowe
- Spotkania i warsztaty z rodzicami, teatryki, dni tematyczne

Harmonogram dnia dostępny jest dla rodziców. Wcześniejsze informacje dotyczące planu dnia ułatwiają adaptację, jeśli rytm dnia dziecka jest dopasowany do rytmu dnia żłobkowego.

Czynności higieniczne, takie jak: zmiana pieluszek, mycie, podmywanie i odświeżanie dziecka, odbywa się w zgodzie z potrzebami dziecka, wtedy kiedy ono tego potrzebuje, nie jest częścią zaplanowanego harmonogramu dla całej grupy. Dzieciom starszym, które korzystają z nocnika, przypomina się o możliwości skorzystania z toalety.

#### **8. Planowane aktywności (przykładowe)**

- Zabawy manipulacyjne i konstrukcyjne
- Zabawy z elementami rytmiki i ruchu
- Zabawy tematyczne: „dom”, „lekarz”, „sklep”
- Prace plastyczne z użyciem bezpiecznych materiałów
- Słuchanie i naśladowanie odgłosów (instrumenty, dźwięki z otoczenia)
- Nauka prostych wierszyków, piosenek, wyliczanek
- Zajęcia rozwijające mowę – wspólne opowiadanie, nazywanie przedmiotów

Przy planowaniu aktywności dzieci ważne jest stwarzanie im możliwości do zabaw edukacyjnych we wszystkich obszarach rozwoju, ponieważ:

- Zabawa jest kluczową praktyką we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem. Zadaniem opiekunów jest zapewnienie wszystkim dzieciom możliwości różnego rodzaju zabaw i gier;

- Zabawa daje dzieciom możliwość rozwoju, uczenia się i zapewnia dobre samopoczucie;

- Dzieci nie traktują zabawy jako narzędzia do osiągnięcia określonych celów, ale jako sposób spędzania czasu, życia i postrzegania świata;

- Dla dzieci znaczenie zabawy leży w samej zabawie. Daje im radość i przyjemność. Dzieci podczas zabawy są aktywnymi podmiotami: strukturyzują i badają otaczający świat, tworzą relacje społeczne i tworzą znaczenia w oparciu o swoje doświadczenia. Budują wyobrażenia o sobie i innych, naśladują, a także tworzą nowe rzeczy;

- Dzięki zabawie dzieci modelują i testują swoje pomysły, mogą przetwarzać doświadczenia, które uważają za trudne. Zabawa pozwala im bezpiecznie eksperymentować, próbować i ponosić porażki;

- Propozycje zabaw edukacyjnych łączą w sobie elementy umożliwiające wszechstronny rozwój: radość, robienie rzeczy razem i rozwijanie osobistych umiejętności. Gdy dzieci zdobywają więcej doświadczeń, zabawa ewoluuje i przybiera coraz bardziej złożone formy. Interakcje między personelem a dziećmi, a także między dziećmi stanowią podstawę rozwoju myślenia, języka i rozwijania umiejętności zabawy;

- Poprzez zabawę dzieci dokonują obserwacji, eksperymentują i uczą się zasad panujących w społeczności;

- Podczas zabawy w grupie dzieci uczą się regulować swoje emocje, a także brać pod uwagę punkt widzenia innych;

- Zabawa zwiększa poczucie wspólnoty i wzmacnia pozytywną atmosferę emocjonalną.

**9. Wskazówki metodyczne dla personelu, sprzyjające rozwojowi u dzieci poczucia przynależności do grupy oraz zainteresowania innymi, przez organizowanie otoczenia tak, aby dzieci miały możliwość nawiązywania kontaktów z innymi osobami.**

Personel aranżuje przestrzeń tak, żeby dzieci mogły widzieć, co robią inni, m.in. poprzez:

- podział sali na kilka stref wyposażonych w zróżnicowane zabawki i materiały, w których dzieci mogą podejmować różnorodne działania dostosowane do ich wieku i potrzeb rozwojowych;

- zorganizowanie przestrzeni w sposób umożliwiający jej przekształcanie w odpowiedzi na aktualne zainteresowania dzieci (m.in. niskie regały oddzielające przestrzeń możliwe do przesuwania lub duże klocki oddzielające strefy aktywności).

Personel w relacjach z dziećmi stwarza sytuacje, w których mają one możliwość budowania poczucia przynależności do grupy, m.in. poprzez:

- rytuały codziennego przywitania i pożegnania;
- wspólnie realizowany harmonogram dnia, z powtarzającymi się zabawami integrującymi dzieci;
- aranżowanie wspólnych zabaw w kilkusobowym gronie;
- włączenie dzieci w dekorowanie sali;
- stwarzanie możliwości naśladowania innych dzieci i zabaw równoległych;
- modelowanie społecznych interakcji podczas zabaw z dziećmi, w których uczestniczy;
- zwracanie uwagi na sygnały zainteresowania dziecka innymi dziećmi i wspieranie nawiązywania relacji między dziećmi;
- wykorzystywanie wiedzy o zainteresowaniach i temperamencie dzieci do angażowania ich we wspólne zabawy.

#### **10. Aktywności wspierające rozwój autonomii dzieci**

Wspieranie rozwoju autonomii dzieci można realizować za pomocą np.:

- aranżowania przestrzeni tak, żeby dzieci mogły się samodzielnie bawić;
- umożliwiania dzieciom podejmowanie różnych ról (np. wyznaczanie w najstarszej grupie dyżurnego pomagającego w rozdawaniu sztuków);
- zostawiania dziecku czasu na samodzielnie wykonanie jakiejś czynności, np. przy ubieraniu się, sprzątaniu, łączeniu puzzli lub aranżacji kącika zabawy;
- stwarzania możliwości dzieciom pomagania innym dzieciom;
- wspierania samodzielnego rozwiązywania konfliktów między sobą;
- udzielania dzieciom wsparcia w rozwiązywaniu konfliktów, jeśli same nie potrafią znaleźć rozwiązania problemu (uwaga: wskazane jest, aby osoby z personelu miały wspólną strategię wspierania dzieci w sytuacjach konfliktów);
- dawania dzieciom prawa do decydowania, czy chcą się dzielić zabawkami i szanowania ich wyborów;
- dawania dzieciom prawa do decydowania, czy chcą się bawić z innymi dziećmi i szanowania ich wyborów.

#### **11. Zadania personelu w zakresie rozwijania u dzieci kompetencji społecznych**

- dawanie dzieciom wskazówek, jak ze sobą współpracować (np.: Najpierw on, potem ty);
- dawanie dzieciom możliwości decydowania, z kim chcą się bawić, samemu pozostając w pobliżu;
- dawanie wskazówek, jak dziecko może się zachować w konkretnej sytuacji, a nie czego ma nie robić (koncentracja na komunikatach korygujących pozytywnych);
- wprowadzanie zasad funkcjonowania dzieci w grupie i wyjaśnianie dzieciom ich znaczenia.

#### **12. Celebrowanie zwyczajów i świąt oraz ważnych dla dzieci**

· urodziny – należy ustalić z rodzicami i wprowadzić prosty zwyczaj/rytuał świętowania w grupie urodzin, taki sam dla każdego dziecka;

· Dzień Dziecka, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Rodziców – uwaga: należy pamiętać, że dzieci w wieku żłobkowym nie powinny być obligowane do dawania rodzicom czy dziadkom prezentów. Zakłada się urządzenie wspólnej celebracji świąt;

· Możliwe jest świętowanie powszechnie celebrowanych świąt Bożego Narodzenia czy Wielkanocy, z założeniem i uważnością na różnice kulturowe. Należy celebrowanie świąt o znaczeniu kulturowym czy religijnym uzgodnić z rodzicami. Dziecko ma prawo odmówić, zrezygnować ze świętowania lub z fragmentu rytuału (np. przytulenia przez inne dzieci) i ta odmowa musi być zaakceptowana.

### **13. Wskazówki metodyczne dla personelu sprzyjające poznawaniu i doświadczaniu otaczającego świata przez dzieci**

Personel wspiera dzieci w poznawaniu i doświadczaniu otaczającego świata poprzez:

- zapewnienie dzieciom możliwości działania zarówno indywidualnie, jak i w małych grupkach czy w całej grupie;
- umożliwienie dzieciom zabaw w różnorodnych kąciach tematycznych uzupełnianych regularnie (np. raz na 7–10 dni) o nowe materiały, zabawki, przedmioty;
- modyfikowanie tematyki kąciaków zgodnie ze zmieniającymi się zainteresowaniami dzieci i ich aktualnymi potrzebami;
- zapewnienie, że dziecko decyduje, czym, w jaki sposób i jak długo będzie się bawić;
- organizowanie zabaw bazujących na bezpośrednim doświadczaniu i zabawie dzieci (np. poprzez udostępnianie im przedmiotów codziennego użytku, którymi mogą manipulować);
- dostosowanie czasu trwania zabaw do możliwości dzieci (zabawy trwają tak długo, jak długo dzieci są nimi zainteresowane);
- dostosowanie tematyki organizowanych zabaw do aktualnych zainteresowań dzieci;
- inspirowanie dzieci do poszerzania swojej wiedzy i umiejętności;
- stwarzanie dzieciom możliwości mierzenia się z trudnościami/nowościami w relacjach z przedmiotami/innymi dziećmi;
- stwarzanie dzieciom warunków i dawanie im czasu na eksperymentowanie oraz uczenie się na błędach;
- zapewnienie dzieciom dostępu do materiałów wzbudzających ich ciekawość świata, do przedmiotów codziennego użytku oraz materiałów naturalnych;
- zapewnienie dzieciom możliwości eksplorowania najbliższego otoczenia placówki;
- zapewnienie dzieciom warunków do obserwowania zmian zachodzących w przyrodzie.

### **14. Przykłady aktywności dotyczące:**

#### **Myślenia przyczynowo -skutkowego;**

- wprawianie w ruch przedmiotów;
- manipulacje światłem;
- czynności odwracalne (wyjmowanie i wkładanie, pakowanie, przenoszenie);
- czynności nieodwracalne (darcie, zgniatanie, zabawy lodem);
- budowanie i burzenie;
- rozciąganie.

#### **Działań personelu kształtujących u dzieci umiejętności obserwacji i doświadczania otaczającego świata, takich jak np.:**

- dawanie dzieciom możliwości wyboru między różnymi produktami do jedzenia podczas posiłku;
- umożliwianie zabawy przedmiotami wydającymi różne dźwięki;
- umożliwianie zabawy w odkrywanie i znajdowanie;
- umożliwianie eksplorowania natury i terenu na zewnątrz budynku.

#### **Używania przez personel określeń dla cech przedmiotów, jak np.:**

- komentowanie i opisywanie znalezionych w koszu „skarbów”,
- opisywanie doświadczeń dzieci, tego co widzą, słyszą i czym się bawią,
- określanie i porównywanie przedmiotów w otoczeniu: duży–mały, większy–mniejszy

### **Używania określeń przestrzennych, poprzez np.:**

- poszukiwanie ukrytych przedmiotów;
- zabawy ruchowe na torze przeszkód;
- układanie puzzli, klocków.

### **Przykłady działań personelu wspierających u dzieci rozwój gotowości i umiejętności porozumiewania się:**

- dostosowywanie złożoności własnych wypowiedzi do poziomu komunikacji dziecka i nie infantylizowanie swojej komunikacji z dziećmi;
- obserwowanie i odpowiadanie na werbalne i niewerbalne komunikaty płynące od dzieci;
- używanie pytań zarówno otwartych, jak i zamkniętych, na które dzieci mogą dać krótką odpowiedź;
- używanie pytań rozszerzających lub inicjujących rozmowę w sposób budzący zainteresowanie albo działanie dziecka;
- czekanie na odpowiedź dziecka (werbalną lub niewerbalną), zanim przejdzie się do następnych pytań lub komentarzy;
- stosowanie różnorodnych form wypowiedzi (pytania, zdania twierdzące, wykrzyknikowe itd.);
- stosowanie wyjaśnień, aby pomóc dziecku zrozumieć dane zjawisko; rozszerzanie języka i słownictwa dzieci, za pomocą określeń opisujących dane zjawisko, sytuację czy przedmiot i łącząc je ze słowami, które dziecko zna;
- wypowiadanie się pełnymi, choć krótkimi zdaniami;
- rozwijanie rozmowy, utrzymującej dłużej uwagę dzieci przy danym temacie;
- angażowanie dziecka w słowną interakcję opartą zarówno na wspólnie dzielonym doświadczeniu, jak i osobistych doświadczeniach dziecka;
- wyraźne artykułowanie, modelowanie głosu, żeby wzmocnić zaangażowanie dzieci w rozmowę;
- używanie różnych słów z różnych kategorii (przedmioty, działania, uczucia, funkcje);
- częste stwarzanie dzieciom okazji do wspólnego czytania książek, oglądania ilustracji;
- podczas czytania zachęcanie dzieci do aktywności takich, jak: przewracanie kartek, zadawanie pytań, odpowiadanie na pytania, podążanie za rymami, powtarzanie znanych fragmentów;
- pokazywanie i opisywanie ilustracji w książkach, zachęcanie do rozmowy na temat treści i ilustracji;
- opowiadanie dzieciom różnych historii i bajek;
- objaśnianie znaczenia nowych słów przy wykorzystaniu gestów i mimiki;
- stosowanie uproszczeń (ale nie języka „dziecinnego”) w kontaktach z dziećmi jeszcze nie mówiącymi lub zaczynającymi mówić, używanie krótkich zdań.

### **15. Wskazówki metodyczne pomagające personelowi wspierać rozwój językowy i umiejętności komunikacyjne dzieci**

- częste rozmawianie z dziećmi;
- rozmawianie z pacynkami, pluszakami;
- towarzyszenie dzieciom, kiedy coś ustalają między sobą;
- rozmowy z dziećmi na temat tego, co jest aktualnie przedmiotem ich uwagi;
- wspieranie komunikowania się dzieci ze sobą oraz personelem (zabawy w telefon, w przyjęcie, w dom);
- towarzyszenie dzieciom w zabawach i częste komentowanie tego co one robią;
- dopytywanie dzieci o ich potrzeby w czasie codziennych czynności, takich jak toaleta czy jedzenie;

- zachęcanie dzieci do aktywnego udziału we wspólnym czytaniu książek, słuchaniu tekstów, utworów;
- kultywowanie rytuałów w ciągu dnia – czytania (ulubiona książka, ulubione rymowanki), zabaw muzyczno-ruchowych;
- opowiadanie książek z obrazkami.

#### **16. Wskazówki metodyczne sprzyjające rozwojowi sprawności fizycznej i sensorycznej u dzieci**

- dbanie o organizację sali oraz przestrzeni na zewnątrz w taki sposób, żeby dzieci miały wiele okazji do ćwiczenia umiejętności ruchowych;
- umożliwianie dzieciom codziennego kontaktu z materiałami dotyczącymi zmysłów; czucia, smaku, zapachu, wzroku, słuchu, propriocepcji i równowagi;
- zapewnienie dostępu do wody, piasku, ciastoliny, naturalnych materiałów o różnorodnej fakturze i zapachu, materiałów dźwiękowych;
- dbanie o to, aby natężenie dźwięków lub bodźców wzrokowych nie przytłaczało dzieci;
- zapewnianie w ciągu całego dnia różnorodnych aktywności sensorycznych stosownie do potrzeb dzieci – (uwaga: planowanie doświadczeń sensorycznych powinno zagwarantować dzieciom czas na zaangażowanie się i dzielenie się swoimi doświadczeniami i spostrzeżeniami z innymi);
- wspieranie niemowlaków w nauce kontrolowania ruchu ciała i nauce stania, czworakowania i chodzenia;
- stwarzanie niemowlakom możliwość samodzielnego badania różnorodnych obiektów, także własnych rąk i nóg oraz twarzy;
- stwarzanie niemowlakom możliwości eksplorowania przestrzeni, przez przenoszenie ich w różne miejsca, w których mają nowe wyzwania w dążeniu do interesujących je przedmiotów;
- bawienie się z dziećmi w zabawy ruchowe, podążanie za tym co robią dzieci (np. turlanie, czworakowanie);
- zachowywanie czujności co do bezpieczeństwa dzieci, ale bez powstrzymywania ich przed podejmowaniem nowych zadań ruchowych;
- umożliwianie dzieciom wielokrotnego powtarzania i ćwiczenia konkretnych umiejętności ruchowych tak długo, jak długo są tym zainteresowane;

#### **17. Wskazówki metodyczne sprzyjające rozwojowi sprawności fizycznej i angażowania zmysłów u dzieci**

##### **1) Zabawy angażujące zmysły wzroku, słuchu, węchu, dotyku, smaku:**

- ścieżki sensoryczne – chodzenie na bosaka po trawie, piasku;
- zabawy wodą, błotem, piaskiem;
- malowanie rękami;
- słuchanie i wydawanie dźwięków;
- próbowanie ziół;
- wąchanie kwiatów, roślin;
- testowanie smaków;

##### **2) Zabawy wspierające rozwój motoryki małej:**

- zabawa klockami
- wkładanie i wyjmowanie elementów z pojemników
- papier: chwytanie, darcie, składanie;
- malowanie farbami; ciastolina, plastelina, ciasto: lepienie, wałkowanie;
- przyczepianie i odczepianie;
- włączanie przycisków.

3) Ćwiczenia koordynacji wzrokowo-ruchowej i równowagi:

- wspinanie się na kanapę z wykorzystaniem poduszek, krzesełek, mocnych pudeł;
- chodzenie po śladzie;
- samodzielne jedzenie;
- malowanie;
- mycie rąk;
- sprzątanie zabawek do pudeł;
- zabawy;
- piłką – rzucanie, łapanie, turlanie.

18. *Wskazówki metodyczne sprzyjające rozwojowi twórczej ekspresji dzieci*

- wspieranie dzieci przez informacje zwrotne w czasie aktywności twórczych bez poprawiania ich i oceniania;
- zapewnienie dzieciom czasu na szukanie kreatywnych rozwiązań w ciągu całego dnia;
- stwarzania dzieciom możliwości do kreatywnych działań konstrukcyjnych (klocki, pudła, pojemniki);
- stwarzanie dzieciom okazji do tańczenia i śpiewania;
- zapewnienie w ciągu całego dnia dostępu do różnorodnych materiałów plastycznych, takich jak: kartki, kredki, mazaki, plastelina, ciastolina, nożyczki (dla najstarszych dzieci), klej;
- zapewnienie miejsca gdzie dzieci mogą swobodnie tworzyć;
- umożliwienie dzieciom rysowania i malowania na pionowych płaszczyznach (co najmniej wielkości A3) na wysokości ich wzroku;
- zapewnienie, żeby wśród materiałów do zajęć plastycznych dostępnych dla dzieci nie dominowały gotowe szablony (plansze, kolorowanki, karty do wypełniania);
- w organizowanych zajęciach plastycznych unikanie sytuacji, kiedy cała grupa dzieci robi to samo;
- koncentracja na procesie tworzenia, a nie na wyniku;
- dostarczanie dzieciom możliwości obcowania ze sztuką (rzeźbą malarstwem, rysunkami) o wysokiej jakości artystycznej.

19. *Plan jest rokrocznie analizowany i dostosowywany do możliwości instytucji oraz potrzeb dzieci, które do niej aktualnie uczęszczają.*